

Gël Mith tënë yan: Tënë Mëdhiëëth ku koc nyin tüit

LÖM YITH

Ke yo ye koc dit ke yok yodhië ye naq cin dít ye ku puol ně gël mith yic tënë ka lui ke ýäntöök.

Ke yin ye mëdhiëëth ka ran tiët nyin, yin e nöñ lusi tuej de gël ku tüit nyin tënë mith-ku ku kony den bïk ruëi ken ya muk ruëi cïn kërac lëu bë bëi ku nöñ yic riëu.

Yin ya yin nöñ cin dít ye puol ně tiët ku kuëny cök de yan ca moth në koc rëer yic. Në yic, alëu bë mat bë ya awuöc kum yi të bit yin ke ci luel yen yan meth ca moth yen ye mak piny ka lëëth (ruany mith).

LUEL KA GËT PINY YAN

Ye ñu lëu ba loi të ci yen ee moth na mänh dië aci yçŋ?

Të ye yin ee gam na mänh du aci yçŋ, ka atö ke lëu bë yçŋ ke yï yuöp Bolith Biktoriya në metönjë bolith baai du ka në 000 të yen kerilic gör kuony ee mëtönjë.

Ye ñu lëu ba loi të ci yen ee moth na mänh dö aci yçŋ?

Të cï yin ee moth na manh du aci yçŋ, ka tö të yen tö ka lëu bë yçŋ(cimënë yan ë guöp,töñ koc baai ka mith töñ (nyol) yin dhil ba luel ka gät piny ë nyinic (ee mëtönjë) tënë Akutnhom de këk Pial Guöp ku Kony ë koc (DHHS) ë Gël Meth (tij të lëu bë yin ke yök ka yuöp thin në thök de ye waragak de yic).

- Të moth yin yan ruany ka lëëth meth, yin aya dhil dier du lëk ka gät piny Bolith Biktoriya.Tek yin a loi aa wuöc bïnë yï kuum të cï loi yin ye kaye.
- Dhil luel ka gät piny të këc yin ee cak tij yï nyin. Yen ee lusi koc nöñ riel göör kej cök bïk dier diir yin meth tünic ku luel kë na nöñ ke göör bë loi.
- Mëdhiëëth ku koc kony aya aye tö aluöt në nyin kuny mëth ke mith ken. Kän ee röt loi në wët ye mith jam ke mith thöñ ke ke bïk ka loi röt témën yan lëk wariëc ken, ku be kë röt wel ku lëk kë ke mëdhiëëth ku koc kony.

- Të ye manh du jam ke yï në wët mäth de, ku ye tüj na meth a yçŋ ka tö ke bë yçŋ, ke yï dune bit. Tek dö ke yin ye randit töñ tö ke nöñ kë lëu ba loi, ku kë ba loi ë alëu bë naq këdit kony në gël meth yic.

Ye ñu lëu ba loi të ci yen ee moth na meth ayon ku aci bany nöñ riel kan gör cök ku weï (cuet) kë nhom piny?

Të nöñ yin wël yam ye yin ee gam na meth a yçŋ, ke yin adhil ba dhuk jam ka gät piny tënë Akutnhom de DHHS Gël Mith ka Bolith de Biktoriya. Kë ca luel ka ca gät piny a thiék yic të de gël meth në kë ye kek kakë ya nyooth ku kony koc nöñ rier bïk kërac tö meth thin deet yic ë cök.

Ye ñu lëu ba loi të ci yen ee moth na meth ayon ku aci bany nöñ riel kan gör cök ku weï (cuet) kë nhom piny?

Koc lui thukul manh du yic kedhië aye thiék bik yan meth luel ka gät piny tënë DHHS, akutnhom de Gël Meth ku, në kök yic, tënë Bolith de Biktoriya.

Thukul mänh du abë yï yuöp të döc yen röt lëu, alëu bik kööc të cïn ke yöök bik cuük loi në DHHS, akutnhom de Gël Meth ku/ka Bolith de Biktoriya

Na nöñ të ye thukul tiëj ee ben piath thin ka bë ke cin mat ke yï bïk manh du gäm kony, yen kë lëu bë röt mat thin ee tooc den të nöñ koc cï pööc (piööc) këk pial guöp.

Ye nin yen ya awuöc lëu kuum të këc yin yan cï moth luel ka gät piny?

Guöt raan-dit alëu bï kuum në awuöc cï loi të ye kek ee gam na ran dít dö aca wuöc mek piny (lëëth) ë manh tö run ke 16 cök piny ku cï lëk kënë bolith.

YITH TËNË YAN METH

Ye kunu yan meth?

Yan meth:

- Alëu bë yan guöp mat thin, yan mëk piny ka ruany koc, meth döm math ku ye ruany, nyin kuueñy ka têtöök ték, tool ka töj baai
- Ace ya göt guöp ka mëc riel (tëmën. Yan meth è tëc alëu bë ya jam kek meth wël tëc)
- Alëu bë yin nyooth kou né ran dhiënh du, agut cï ran ruäi ke meth, ka ran tö thukulic.

Näk yen ye mat ke yan meth alëu bë nañ këdit rec né pial guöp ku diit è meth yic. Kän eyen wët yen piath bë yok yodhia buk dac ya gam të nöñ gut këk ye yan nyooth.

Ye ka nu ye nyooth na meth aci yon?

Anoñ ka juëc è guöp ku rëér yic ye ya nyooth è yan meth.

Kë düt yen thiekic yen ba loi të tñj yin guöt kë bë yï cök agäm na meth aci yon, ka tö ke lëu bë yon, mät yic (ku aci käc tënë):

- Kë bë röt waar rëér meth yic (tëmën. Rëér ye tök, bë tök ya duut kou ke lëu bë ya yëk têtöök, ka luçi këk tëc ci thiäk ke run ke)
- Nyooth ke yan né guöp yic (yäntöök cïn ran ke kuanyic, ka cï këec bec né meth guöp ka la tuntun, nyooth ke thök guöp)
- Ruën ci puoth né kaam randit ku meth (tëmën. Göt meth ci puöth, bë meth ya muoc né möc cï ye kuanyic ka pun/jam imel).

LUDI THUKUL

Ye kadi dhil bë thukul ye dhuök thin të cïn yan meth moth?

Koc lui ébën né thukul (yan pööc) ke Biktoriya aa nöñ löj bïk jam ka bïk nañ kë loi kë né ke cin të nöñ yen kë ci röt loi ka nöñ yan meth ciët mën cïnë ye göt piny tën:

1. Döç röt wel tënë këdit cï röt loi

Ee mëtönje döç yï nyin täu né kë gör pial ku kuony (të mënë. Ba ran täac è taar ku kuöc yic ka ba koc loi kony koc yuöp).

2. Lëk koc nöñ riel bik kony

Luel guöt kë ye gam ye yic dëk meth aci yon, ka tö të lëu bënë ye yon thin Të nöñ DHHS Akuthnom Gël ka Bolith Biktoriya.

3. Yuöp è mëdhiëth/koc nyin tüit të ye yin yök ke ye yic

Yuöp è mëdhiëth/koc nyin tüit të cï koc nöñ riel jam na aci ciën riöc ku puoth bë loi ee kaya.

Të yen piath thin mëdhiëth /koc nyin tüit aye cin dit luçi né kony mith ken, né këk kë ébën thukul abi ke yök bik mëdhiëth/koc nyin tüit cuök yuöp të nöñ yen kë ci röt loi kë wën lëu bë thiëc cök ku göör yic ka tëu meth né ke rëec dit dö yic.

4. Gam è kuony ce köc tënë mith ébën cï nañ njäak de yan

Gam è kuony lajik tënë mith ébën cï nañ njäak

de yan. Kän alëu bë kák mat thin

Jiém nhom të nöñ koc cï pööc.

Kony meth ce köc ku abï ya gät piny

Në Ajuir Kony Mith Thukuul yic.

Kek wël kák aci ke kuëny bei bik ya *Nyooth ku Bëér* *Tënë thok yan* ébën né thukul ke Biktoriya yic.

Koc lui né thukul manh dië yic ye ke thiëc bïk yan meth ya luel ka gät piny?

Yëe – koc lui thukul manh du yic ébën aye ke thiëc löj bïk kë ye kë gam ke loi röt tënë gät piny të cïnë meth yon, ka tö të bënë ye yon thïn.

Në kôk yic, alëu bë ya awuöc lëu kuum të rëér ran lui thukul yic ke ci gät yan meth piny tënë akutnhiim göör këñj cök.

GËL MANH DIË

Ye kunu ba loi ba kony pööc (piööc) ku gël manh tënë yan?

Jam ë ke manh du ku deet yic na nyic acin raan cï puölbë yen ciény, ka luöi têtöök ka bë yen got ne dhöl wënce yen guöp la näj.

Ruëi ee bën adhil bë ke ya riëu (athëek) ku acin ran bë ya rëer në dhöl wën lëu ben ya yok në ye puöu ke nɔn kë lëu be ye yok ka rïöc.

Thukul manh du aya abë manh du kony në pööc nyinyith ken bik rëer ke cïn dier kérac ku riëu ke. Thukuul (yän pööc) akutnhom Biktoriya a pööc Ajuer *Riëu Ruëi* kënë ee koc gäm nyiec loi ku rëer ku tiijë tënë gël këek (tɔŋ) macthok.

Ye kunu dhil ban jam thìn té kuany yen rëer yic ke cïn dier tënɔn manh dië?

A nɔn ka juëc kök lëu ba ke loi baai ba dhöl dëët röt yik we manh du té cïn kérac ku riëu ruëi mat ke:

- Jam ke cïn kë tòu kou kek manh du ne bak de kék puön de ku ruëi ke
- Täu yï nhom na cïk deetic yïn abë piy ku nɔn kë ba loi té dëk kek puöth në bak té ye koc tiñ kek
- Ba rin bak guöp ye yic caal tädën ku ye jam ke meth bak ë ruany ku ka yeke loi téç yic.
- Cok manh du anyic na koc dït acin yic bïk luöi ýäntöök ka bïk meth ya ruany

Tïit nyin mïth baai bïyic ka thukulic

Yïn anɔn cin dït ye puöi në kë yïn ye nyic manh du ee lõrëer yän puöth.

Në Biktoriya koc kedhia kek lui kek mïth té mënë koc pööc pol kura (atukë) ku dupööc diët aa ye gör bïk ya nañ Waragak EEmen Luöi Kek ke Mïth Tiñic.

Yïn alëu ba nhiar ba tiñic na guöt koc lui ye döm ku koc lui abëc kek ee nañ kaam ye kë nök ka manh du në thök thukul ku në thök wiik bïk nañ Waragak EEmen Luöi Kek Mïth Tiñic lui.

Të yïn ye tak yïn lëu ba gör kuony ba manh du gël tënë kérac ku kony në dïit den ku pial guöp yic, kë yen athiekic bë yïn gör kuony lõor tënë Akutnhom koc Biktoriya nɔn këk Pial Guöp lõl wël juëc kök në gör kuony. Tiñ www.betterhealth.vic.gov.au.

YITH JUËC KÖK TÖ TUEN

Ye tēno ban lō thin tē gör yen yith kök ku kony?

Yin alēu ba yuup tē nōj DHHS Akutnhom Gēl Mīth ku Bolinh Biktoriya ba ka kun diir yi kuanyic cītmēn pial guōp ē meth (tiŋ ka lēu bīn ke jam nē aa pām bō)

Tē yin nar kék yi diir nē manh du ka manh dō tö thukul manh du yic ke jamē ka ran muk thukul ka guōt ran pōöc ye thukulē yic nē adier ku. Alēu ba bēi nhial ya yen wēt kän kek DHHS Akutnhom Gēl Mīth ku Bolinh Biktoriya.

Nē wēl juëc kök lō tuer nē tē bē yin kuony lō yōk thin bī yin mīth ya gēl tēnē ka lui ke yäntöök ke lōr Akutnhom kōc Biktoriya nōj kék Pial Guōp lōl wēl juëc kök
www.betterhealth.vic.gov.au

Yith juëc kök tēnē kän:

- Thukul manh a nōj cin tēnē gēl ku tiit nyin ē yan meth:
www.education.vic.gov.au/protect
 - Anyooth ē yan, lōr www.education.vic.gov.au/protect
- Tē nōj yin kē diir yi ka dak puōu nē tē bē thukul du ye dhuk thin ka/ka gör ba jam ka ran tö bec ke yin lim ba yup.
- Akutnhom thukul Biktoriya tö nē Baaï you
www.education.vic.gov.au/about/contact/Pages/_regions.aspx
 - Akutnhom Thukuul Katholik baai duōn de Diocethan de-Pōöc:
www.cecv.catholic.edu.au/About-Us/Dioceses
 - Thukuul Biktoriya kōc ke pēc:
www.is.vic.edu.au/who-we-are/contact-us/

KA BİN KE YUP

Aye lui nē thää ka 24 yic

Bolith de biktoriya	000
Akutnhom kæk Pial Guöp Ku Kony kœc Gël Mith	131 278
Akut de pöc ku pööc luçi akut gël	(03) 9589 6266

Akuthnhom pöc ku pööc

Akut luçi de gël	(03) 9589 6266
Akut Mith thukuul de kën röt loi ku Pial	(03) 9637 2934 ka (03) 9637 2487
Akutnhom löj	(03) 9637 3146
Ajur ë Kony Ran Lui	1300 361 008
Pial Guöp Ran Lui	(03) 9637 2395
Kéer tê yenë lui thin nê Ran Lui	(03) 9637 2595
Akut töu de wël ka yenë këñ luçi thïn	(03) 9637 3601
Akutnhom de Pinynhom abën	(03) 9651 3976
Akutnhom de Jam	(03) 9637 2871

Pööc (piööc) Katholik

Archdiocese de Melbourne	(03) 9267 0228
■ Akutnhom de kœc cï pööc nê tê ye kœc rëér thin tënë luçi, löörj tê ye kœc röt rëu thin ku kuëny cök këñ	
■ Loi Löön	
■ Tëne wël pial guöp mith thukul.	
■ Akutnhom jöm ku yec (jiëm nhom midiya)	
Daithith de Sale	(03) 5622 6600
Daithith de Ballarat	(03) 5337 7135
Daithith de Sandhurst	(03) 5443 2377

Thukuul ye Kööc ke pëc

Thukuul ke Biktoriya ye Kööc ke pëc	(03) 9825 7200
--	-----------------------

Agör

North Eastern Victoria	
Thiëc ka juëc röt wuöc	1300 333 231
Akut de Benalla	(03) 8392 9500
Akut de Glen Waverly	(03) 8392 9300
North Western Victoria	
Akut de Bendigo	(03) 5337 8444
Akut de Coburg	(03) 9488 9488
South Eastern Victoria	
Akut de Dandenong	(03) 8765 5600
Akut de Moe	(03) 5127 0400
South Western Victoria	
Thiëc ka juëc röt wuöc	1300 333 232
Akut de Ballarat	(03) 5337 8444
Akut de Footscray	(03) 8397 0300
Akut de Geelong	(03) 5225 1000
Akut de Horsham	(03) 5310 5300
Akut de warrnabool	1300 333 232

Akut de Pial Guöp ku Loi ke koc Gël Mith

Agör	yan ke Akuma Bai Iŋy duön	Namba de telepun
Northern ku western suburban	Banyule, Brimbank, Darebin, Hobsons Bay, Hume, Maribyrnong, Melbourne, Melton, Moonee Valley, Moreland, Nillumbik, Whittlesea, Wyndham, Yarra.	1300 664 977
Eastern suburban LGAS	Boroondara, Knox, Manningham, Maroondah, Monash, Whitehorse, Yarra Ranges.	1300 360 391
Southern suburban LGAS	Bayside, Cardinia, Casey, Frankston, Glen Eira, Greater Dandenong, Kingston, Mornington Peninsula, Port Phillip, Stonnington.	1300 655 795
Baai you ku bëei tö pen cök (W)	Ararat, Ballarat, Golden Plains, Hepburn, Hindmarsh, Horsham, Moorabool, Northern Grampians, Pyrenees, West Wimmera, Yarriambiack, Colac-Otway, Corangamite, Glenelg, Greater Geelong, Moyne, Queenscliffe, Southern Grampians, Surf Coast, Warrnambool.	1800 075 599
Bëei you ku bëei tö pen cök (NW)	Buloke, Campaspe, Central Goldfields, Gannawarra, Greater Bendigo, Loddon, Macedon Ranges, Mildura, Mount Alexander, Swan Hill.	1800 675 598
Bëei you ku bëei tö pen cök (NE)	Alpine, Benalla, Greater Shepparton, Indigo, Mansfield, Mitchell, Moira, Murrindindi, Strathbogie, Towong, Wangaratta, Wodonga.	1800 650 227
Bëei you ku bëei tö pen cök (E & SE)	Bass Coast, Baw Baw, East Gippsland, Latrobe, South Gippsland, Wellington.	1800 020 202

Child First

Alpine	1800 705 211	Manningham	1300 762 125
Ararat	1300 783 341	Mansfield	1800 705 211
Ballarat	1300 783 341	Maribyrnong	1300 775 160
Banyule	(03) 9450 0955	Maroondah	1300 369 146
Bass Coast	(03) 5662 5150	Melbourne	1300 775 160
Baw Baw	1800 339 100	Melton	1300 138 180
Bayside	1300 367 441	Mildura	1300 625 533
Benalla	1800 705 211	Mitchell	1800 663 107
Boroondara	1300 762 125	Moira	1300 854 944
Brimbank	1300 138 180	Monash	1300 762 125
Buloke	1300 665 218	Moonee Valley	1300 775 160
Campaspe	1800 260 338	Macedon Ranges	1300 783 341
Cardinia	(03) 9705 3939	Moorabool	1300 786 433
Cardinia- Aboriginal children and families	(03) 9794 5973	Moreland	1300 721 383
Casey	(03) 9705 3939	Mornington Peninsula	1800 260 338
Casey- Aboriginal children and families	(03) 9794 5973	Mount Alexander	1300 543 779
Central Goldfields	1800 260 338	Moyné	1800 663 107
Colac-Otway	(03) 5232 5500	Nillumbik	(03) 9450 0955
Corangamite	(03) 5232 5500	Northern Grampians	1800 195 114
Darebin	(03) 9450 0955	Port Phillip	1300 367 441
East Gippsland	(03) 5152 0052	Pyrenees	1300 783 341
Frankston	1300 721 383	Queenscliff	1300 551 948
Gannawarra	1300 665 218	South Gippsland	(03) 5662 5150
Glen Eira	1300 367 441	Southern Grampians	1300 543 779
Glenelg	1300 543 779	Stonnington	1300 367 441
Golden Plains	1300 783 341	Strathbogie	1300 854 944
Greater Bendigo	1800 260 338	Surf Coast	1300 551 948
Greater Dandenong	(03) 9705 3939	Swan Hill	1300 665 218
Greater Dandenong- Aboriginal children and families	(03) 9794 5973	Towong	1800 705 211
Greater Geelong	1300 551 948	Wangaratta	1800 705 211
Greater Shepparton	1300 854 944	Warrnambool	1300 543 779
Hepburn	1300 783 341	Wellington	(03) 5144 7777
Hindmarsh	1800 195 114	West Wimmera	1800 195 114
Hobson's Bay	1300 775 160	Whitehorse	1300 762 125
Horsham	1800 195 114	Whittlesea	(03) 9450 0955
Hume	1300 786 433	Wodonga	1800 705 211
Indigo	1800 705 211	Wyndham	1300 775 160
Kingston	1300 367 441	Yarra	(03) 9450 0955
Knox	1300 369 146	Yarra Ranges	1300 369 146
La Trobe	1800 339 100	Yarriambiak	1800 195 114
Loddon	1800 260 338		
Macedon Ranges	1800 260 338		

Loi kök

Yän ee Jai lëéth, Ruany koc – Koc Jëëm nhom ku kony 1800 806 292	1800 806 292
Australian Childhood Foundation	1800 176 453
Children's Protection Society	(03) 9450 0900
Child Wise	(03) 9695 8900
Vic Aboriginal Education Association	(03) 9481 0800
Child Safety Commission	1300 782 978
Office of the Children's eSafety Commissioner	1800 880 176
Victorian Aboriginal Child Care Agency (VACCA)	(03) 9287 8800
Victorian Aboriginal Community Controlled Health Organisation (VACCHO)	(03) 9411 9411

Akutnhüim gam yilac de rëér ë ye koc kök göör bïk ke ya dam piny riël

Aust Childhood Foundation	(03) 9874 3922
Children's Protection Society	(03) 9450 0900
Berry St	(03) 5822 8100
Mallee Sexual Assault	(03) 5025 5400
South Eastern CASA	(03) 9928 8741
Ballarat CASA	(03) 5320 3933
Barwon CASA	(03) 5222 4318
Campaspe CASA	(03) 5441 0430
Gippsland CASA	(03) 5134 3922
Goulburn Valley CASA	(03) 5831 2343
Upper Murray CASA	(03) 5722 2203
Wimmera CASA	(03) 5381 9270

